

Lärarhandledning



Dvärgen

Pär Lagerkvist

Ämne:

Svenska och svenska som andraspråk

Årskurs:

Gymnasiet, komvux
grundläggande och gymnasial
nivå, SFI

Antal lektioner:

2-12

Om handledningarna:

Till boken *Dvärgen* finns förutom denna handledning en **elevhandledning**. Elevhandledningen kan eleverna arbeta med på egen hand eller tillsammans med andra. Vill man kan också delar av eller hela elevhandledningen vara grund för ett gemensamt klassarbete med boken.

I denna lärarhandledning presenteras kort boken och författaren. Därefter ges förslag på hur *Dvärgen* kan introduceras, ett förslag på gemensam läsning, olika diskussionsuppgifter och en avslutande skrivuppgift.

Handledningarna är gjorda av Jenny Edvardsson,
www.jennyedvardsson.se.

Förmågor

Svenska gymnasiet/komvux gymnasial nivå

- ▶ Kunskaper om centrala svenska och internationella skönlitterära verk och författarskap samt förmåga att sätta in dessa i ett sammanhang.
- ▶ Kunskaper om genrer samt berättartekniska och stilistiska drag, dels i skönlitteratur från olika tider, dels i film och andra medier.
- ▶ Förmåga att läsa, arbeta med och reflektera över skönlitteratur från olika tider och kulturer författade av såväl kvinnor som män samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska komvux grundläggande nivå

- ▶ Formulera sig och kommunicera i tal och skrift.
- ▶ Läsa och analysera skönlitteratur och sakprosa för olika syften.
- ▶ Anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.

Svenska som andraspråk gymnasiet/komvux gymnasial nivå

- ▶ Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- ▶ Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- ▶ Förmåga att läsa och reflektera över skönlitteratur i skilda former och från olika delar av världen.

Svenska som andraspråk komvux grundläggande nivå

- ▶ Formulera sig och kommunicera i tal och skrift.
- ▶ Välja och använda språkliga strategier.
- ▶ Läsa och analysera skönlitteratur och sakprosa för olika syften.
- ▶ Anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.

SFI

- ▶ Att läsa och skriva svenska.
- ▶ Att tala, samtala, läsa, lyssna och förstå svenska i olika sammanhang.
- ▶ Att anpassa språket till olika mottagare och situationer.

Boken

Dvärgen är en dagboksroman. Den kom ut första gången 1944, precis i slutet av andra världskriget. Boken utspelar sig vid ett hov i Italien under renässansen (1400-talet). Där på hovet lever en dvärg, som är fylld med ondska. Han älskar mord och våld och vill gå ut i strid och döda. Romanen brukar beskrivas som en studie i ondska.

Författaren

Pär Lagerkvist föddes 1891 i Växjö och dog 1974 i Stockholm. På 1910- och 1920-talen framträdde Pär Lagerkvist som en förnyare av svensk poesi, prosakonst och dramatik. Han satt med i Svenska akademien och fick flera litteraturpriser, bland annat Nobelpriset i litteratur 1951.

Inför läsningen

Introducera romanen genom att lyfta fram begreppet ondska. Vad är ondska? Hur skulle du beskriva ondska? Hur kan ondska ta sig uttryck? Låt eleverna fundera enskilt, sedan i par för att slutligen lyfta tankarna i helklass.

Fortsätt med att undersöka titel och omslag. Vad föreställer omslagsbilden? Vilka tankar och associationer får eleverna av titel och omslag? Låt eleverna fundera enskilt, sedan i par för att slutligen lyfta tankarna i helklass.

Läs därefter de första sidorna, där dvärgen presenterar sig själv, högt för klassen. Vem är dvärgen?

Under läsningen

Arbeta gemensamt med boken i klassen. Läsningen kan genomföras under lektionstid (individuellt, i läsgrupper eller genom högläsning) eller av eleverna hemma. Enas om lässtopp, alltså till vilket datum en viss sida ska vara läst. Låt eleverna under sin läsning plocka citat från boken som på olika sätt beskriver eller skildrar dvärgen.

Inled varje lässtopp på liknande sätt. Fundera tillsammans över sidorna ni läst. Vad handlade de om? Sammanfatta eventuellt i en gemensam tankekarta. Låt eleverna därefter i smågrupper diskutera sina citat. Vad är det för citat de valt ut? Har de valt olika eller samma? Vilken bild av dvärgen är det som växer fram genom citaten?

Låt eleverna därefter få fundera över vad de tror att kommande kapitel ska handla om och läs sedan vidare i boken.

Efter läsningen

Diskussionsfrågor

Diskutera romanen genom ett eller flera av följande teman:

- ▶ Meningen med livet
- ▶ Kärlekens ansikten
- ▶ Kvinnoliv
- ▶ Kärlek med förhinder
- ▶ Utanförskap

Meningen med livet

Vad är meningen med livet? Är det varje människas skyldighet eller kanske rättighet att finna sin egen mening med livet? Vilka tankar om meningen med livet har dvärgen?

Kärlekens ansikten

Dvärgen har svårt att älska och svårt att förstå hur man älskar. Vilka olika sätt att älska finns beskrivet i denna roman? Är det till exempel passion, hat, beräknande kärlek, varm kärlek eller förbjuden kärlek? Ge exempel.

Kvinnoliv

Romanen utspelar sig på 1400-talet i Italien. Hur skildras kvinnorna i romanen? Är de förtryckta? Har de makt? Är de underordnade eller överordnade? Hur tänker du? Ge exempel från romanen.

Kärlek med förhinder

Hur tar den förbjudna kärleken sig uttryck i denna roman? Kan kärleken övervinna de hinder som finns?

Utanförskap

Vad innebär utanförskap? Kan ett utanförskap vara både frivilligt och ofrivilligt? Hur upplevs i så fall det frivilliga utanförskapet kontra det ofrivilliga? Fundera och ge exempel på utanförskap från denna roman.

Är Dvärgen en studie i ondska?

I denna skrivuppgift får eleverna individuellt argumentera för eller emot påståendet, *Dvärgen* är en studie i ondska. Låt eleverna bygga upp sin argumentation genom följande delar:

- ▶ Rubrik
- ▶ Inledning där bok och tes presenteras
- ▶ Ett första argument för tesen
- ▶ Ett andra argument för tesen
- ▶ Ett motargument mot tesen
- ▶ Ett tredje argument för tesen
- ▶ Sammanfattning
- ▶ Avslutning

Elevhandledning



Dvärgen

Pär Lagerkvist

Boken

Dvärgen är en dagboksroman. Den kom ut första gången 1944, precis i slutet av andra världskriget. Boken utspelar sig vid ett hov i Italien under renässansen (1400-talet). Där på hovet lever en dvärg, som är fylld med ondska. Han älskar mord och våld och vill gå ut i strid och döda. Romanen brukar beskrivas som en studie i ondska.

Författaren

Pär Lagerkvist föddes 1891 i Växjö och dog 1974 i Stockholm. Han satt med i Svenska akademien och fick flera litteraturpriser, bland annat Nobelpriset i litteratur 1951.

Textfrågor

Här nedan finns frågor till de första fem kapitlen i boken. Som du kommer att märka är en del frågor sådana där du hittar svaren direkt i texten. Andra frågor kräver att du drar slutsatser och läsa mellan raderna. Det finns också frågor där du får fundera över hur du själv skulle ha gjort.

Efter de fem kapitlen kommer du själv att få ta fram frågor till boken. Frågorna kan du ställa till en klasskompis.

Kapitel 1: Dvärgen och fursten (sida 5-8)

1. Hur beskriver dvärgen sig själv? Vad får du veta om honom?
2. Vad får du veta om fursten Leone?
3. På sidan 8 står det "Han klarar sig inte utan mig". Vad menar dvärgen med det, tror du?

Kapitel 2: Furstinnan Teodoras hemligheter (sida 9-10)

1. Vad får du veta om furstinnan?
2. Furstinnan ser dvärgen som sin "onda vän". Vad menar hon med det?

Kapitel 3: Livet i fursten Leones palats (sida 11-13)

1. Vad tänker dvärgen om livet i palatset och de människor som finns där?

Kapitel 4: Angelica (sida 14-16)

1. Vem är Angelica?
2. Att dvärgen är ond börjar man förstå. Ge exempel på hans ondska.
3. Vad tror du att det är som gör dvärgen ond?

Kapitel 5: Mannen på korset (sida 17-21)

1. Dvärgen får klä ut sig till biskop under en karneval. Vad händer?
2. Varför tror du att fursten sätter dvärgen i bojar?
3. På sidan 20 står det: "Jag hatar även mig själv. Jag äter mitt eget ruttna kött och dricker mitt eget förgiftade blod. Varje dag har jag min egen nattvard i ensamhet." Vad tror du att detta betyder?

Egna frågor

Nu är det dags för dig att skapa egna frågor. Dessa kan vara:

- ▶ **Frågor till texten.** Alltså frågor där du kan hitta svaren direkt i texten.
- ▶ **Frågor mellan raderna.** Här måste du dra egna slutsatser och tolka det du läser.
- ▶ **Frågor bortom raderna.** Här handlar det om att ställa frågor som gör att du får fundera över hur du själv skulle ha gjort. Du kopplar alltså det som händer i boken till dig själv och din omvärld.

Skriv ett författarporträtt

Du ska skriva om författaren Pär Lagerkvist. Utgå från följande rubriker:

- ▶ Uppväxt och barndom
- ▶ Verk
- ▶ Språk och stil
- ▶ Kopplingar mellan författaren, hans samtid och verken han skrev
- ▶ Priser han tilldelats
- ▶ Källor

Uppväxt och barndom

När du skriver denna del kan du ta hjälp av följande frågor:

När föddes han? Var föddes han?

Hur såg hans barndom ut?

Vad studerade han för något?

Var studerade han?

Verk

Vilka är hans mest kända verk?

Språk och stil

Vad kännetecknar författarens språk och stil (sättet att skriva på)?

Kopplingar mellan författaren, hans samtid och verken han skrev

Hur såg samhället ut då författaren levde?

Kan man se spår av författarens samtid i böckerna han skrev? Vilka?

Kan man se spår av författarens eget liv i verken han skrev? Ge exempel.

Priser han fått

Vilka priser har författaren fått?

Källor

Vilka källor har du använt för att hitta din information?

Presentera Dvärgen

I denna uppgift ska du förbereda en muntlig presentation av boken. Ta hjälp av punkterna nedan. Skapa gärna en tankekarta som du sedan kan ha som stöd när du berättar om boken.

- ▶ Vad heter boken?
- ▶ Vad heter författaren?
- ▶ Vad är det typ av bok (kärlek, spänning, relationer till exempel)?
- ▶ Berätta kort om huvudpersonen i boken. Vem är dvärgen?
- ▶ Berätta kort vad boken handlar om.
- ▶ Berätta vad du tycker om boken och vad det är som gör att du tycker så.
- ▶ Vem ska läsa boken?